

УДК 347.219.3

В. Зверховська,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри патологічної анатомії, судової медицини та права
Вінницького національного університету імені М.І. Пирогова

ОСОБЛИВОСТІ ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ

Нині проблема правового регулювання цивільного обігу культурних цінностей є досить актуальною для позитивного права, теорії та правозастосовної практики. Пов'язано це з тим, що цивільне законодавство України, що регулює особливості цивільного обігу культурних цінностей, носить фрагментарний, безсистемний характер та містить цілу низку прогалин і колізій. У цивільному законодавстві України відсутня єдність у використанні дефініцій у сфері правового регулювання цивільного обігу культурних цінностей, не визначено чітко обмежень у правовому обігу культурних цінностей, не встановлено вимог до суб'єктів відносин, що виникають у сфері цивільного обігу культурних цінностей, а також відсутня єдина класифікація культурних цінностей.

Окремі види культурних цінностей та їх характеристика були предметом дослідження таких авторів, як А.П. Сергеев, В.Г. Горбачов, В.І. Тищенко, С.Г. Долгов та ін., однак проблеми цивільного обігу культурних цінностей, зокрема на підставі договору купівлі-продажу, у працях зазначених науковців розглядалися поряд з іншими питаннями, зокрема про переміщення культурних цінностей через митний кордон.

Метою роботи є комплексне вивчення теоретичних і практичних проблем цивільно-правового обігу культурних цінностей за законодавством України, а також формулювання пропозицій щодо удосконалення правового регулювання культурних цінностей та рекомендацій для усунення проблем у правозастосовній практиці.

Для досягнення зазначеної мети у роботі розглянуті культурні цінності як об'єкт зобов'язальних відносин, виявлено специфіку договірних зобов'язань щодо культурних цінностей, висвітлені тенденції розвитку законодавства у цій сфері.

У цивільному обігу можуть перебувати як нерухомі, так і рухомі культурні цінності. Стосовно обігу рухомих культурних цінностей у законодавстві України відсутні спеціальні вимоги. Однак, як вбачається, обіг рухомих культурних цінностей також потребує спеціального регулювання за цивільним законодавством України. Це пов'язано, насамперед, із необхідністю запровадження обліку рухомих культурних цінностей та введення окремого порядку укладення договорів щодо культурних цінностей. Як зазначає Д.В. Мазеїн, *de lege ferenda*, має бути запроваджена система реєстрового обліку цивільних прав на культурні цінності та правочинів з ними, яка має носити універсальний характер і поширюватися на всі без винятку культурні цінності незалежно від речового статусу цих цінностей, форми власності на них або перебування їх у складі будь-яких фондів. Універсальна система реєстрового обліку рухомих культурних цінностей значно полегшить вирішення проблем, пов'язаних з їх незаконним обігом. За наявності такої системи буде легше вирішити проблему незаконного обігу викрадених культурних цінностей, культурних цінностей, незаконно ввезених в Україну, а також цінностей, отриманих у результаті несанкціонованих розкопок археологічних пам'яток. Незаконно одержані

культурні цінності не зможуть бути введені у цивільний обіг. Права на них не можна буде зареєструвати в обліковому реєстрі. Таким чином, будь-які операції з культурними цінностями будуть носити для їх учасників завідомо незаконний характер. У набувача не виникатиме право власності. Такий набувач також не розглядатиметься як добросовісний. Набувач культурної цінності завжди зможе отримати з реєстру відомості про зареєстрованого власника рухомої культурної цінності. Система реєстрового обліку культурних цінностей дасть змогу також вирішити проблему встановлення законного власника культурної цінності та проблему повернення (реституції) рухомих культурних цінностей їх власникам [1, с. 43–45; 2, с. 33–38; 3, с. 99–110]. Водночас слід зазначити, що така система обліку повинна мати суворо конфіденційний характер. Наприклад, у разі, коли річ продається з аукціону власник може забажати оголошення свого прізвища або, навпаки, не відкривати інформацію про продавця [4, с. 22–25].

Договори купівлі-продажу нерухомих культурних цінностей укладаються із застосуванням загальних і спеціальних правил. За загальним правилом (гл. 54 ЦК України) договір купівлі-продажу нерухомості має бути укладено у письмовій формі з нотаріальним посвідченням і подальшою державною реєстрацією прав, що з нього виникають (ст. 657 ЦК України). Спеціальні вимоги законодавства щодо договору купівлі-продажу пам'яток культурної спадщини передбачають:

а) повідомлення у письмовій формі відповідний орган охорони культурної спадщини про намір продати пам'ятку культурної спадщини із зазначенням ціни та інших умов продажу (оскільки такі органи мають право переважної купівлі пам'ятки) (ст. 20 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»);

б) наявність згоди від органу охорони культурної спадщини на відчуження пам'ятки (абз. 1 ч. 1 ст. 18 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»);

в) після укладення договору купівлі-продажу покупець зобов'язаний ук-

ласти з органом охорони культурної спадщини відповідний охоронний договір (ч. 2 ст. 23 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»).

Далі більш детально розглянемо вищезазначені особливості договору купівлі-продажу пам'яток культурної спадщини, пов'язані перш за все із встановленням у цивільному законодавстві правом привілеєвої купівлі пам'яток культурної спадщини. Відповідно до ч. 1 ст. 20 ЗУ «Про охорону культурної спадщини» у разі продажу пам'ятки (крім пам'ятки, яка не підлягає приватизації) власник або уповноважений ним орган зобов'язаний у письмовій формі повідомити про це відповідний орган охорони культурної спадщини із зазначенням ціни та інших умов продажу.

Нині держава Україна має привілейоване право купівлі лише щодо тих культурних цінностей, стосовно яких вона поінформована шляхом занесення даних про них до відповідних реєстрів. Слід зазначити, що з огляду на це коло об'єктів, щодо яких може виникнути право привілейованої купівлі, є незначним. Тому у літературі пропонується поширити право держави на привілейовану купівлю культурних цінностей щодо рухомих культурних цінностей, вартість яких перевищує 50 тисяч мінімальних розмірів заробітних плат [5, с. 1209–1212]. Інші дослідники пропонують поширити право держави на привілейовану купівлю культурних цінностей на всі види культурних цінностей [6, с. 100–101; 7, с. 131–135].

Думається, запропоновані позиції авторів щодо розширення кола об'єктів культурної спадщини, на які поширюється право держави на привілейовану купівлю, потребують додаткової аргументації. Так, у законодавстві України не встановлено обов'язку власника рухомої культурної цінності повідомляти органи охорони культурної спадщини про її продаж, а тому встановлення будь-яких вартісних критеріїв не може забезпечити переважного права держави на її купівлю. З цієї ж причини не можна

погодитися із пропозицією застосовувати привілейовану купівлю державою всіх без винятку культурних цінностей, що додатково ускладнить їх цивільний обіг. Тому пропонується поширити право держави на привілейовану купівлю культурних цінностей на всі види нерухомих культурних цінностей (а не лише стосовно пам'яток культурної спадщини), незалежно від їх вартості та перебування на державному обліку.

Право привілеєвої купівлі пам'ятки не застосовується, коли покупцем пам'ятки, яка перебуває у приватній власності, є діти, дружина і батьки або за їх відсутності брати і сестри, а також дід та бабка як з боку батька, так і з боку матері, небожі та небоги продавця (ч. 2 ст. 20 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»).

Крім того, спірним є питання конкуренції прав привілейованої купівлі культурної цінності у разі продажу частки у праві спільної часткової власності. Як відомо, ч. 2 ст. 362 ЦК України надає співвласнику у праві спільної часткової власності переважне право перед іншими особами на придбання відчуженої частки у праві спільної часткової власності. Однак одночасно держава також має переважне право купівлі частки пам'ятки, що перебуває у спільній частковій власності. Зазначене питання, думається, має вирішуватися на користь співвласників пам'ятки і саме вони володіють правом привілейованої купівлі культурної цінності у разі її продажу іншим співвласником.

Залежно від того, до якої із категорій належить пам'ятка – до пам'яток національного чи місцевого значення, право привілейованої купівлі реалізується різними державними органами. Центральні органи виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізують державну політику у сфері охорони культурної спадщини, мають право привілеєвої купівлі пам'ятки національного значення. Орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим, органи охорони культурної спадщини обласних, Київської та Се-

вастопольської міських, районних державних адміністрацій та відповідний виконавчий орган сільської, селищної, міської ради мають право привілеєвої купівлі пам'ятки місцевого значення (абз. 1 ч. 2 ст. 20 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»).

У разі відмови від здійснення цього права чи нездійснення його протягом місяця з дня одержання повідомлення власник або уповноважений ним орган має право на продаж пам'ятки. Однак у судовій практиці зустрічаються випадки, коли мовчання спеціально уповноважених органів, які мають право привілеєвої купівлі пам'ятки місцевого значення, сприймається як згода на придбання культурної цінності. Так, рішенням Верховного Суду України від 25.05.2011 р. було скасовано рішення Приморського районного суду м. Одеси від 24.03.2010 р. та ухвалу апеляційного суду Одеської області від 06.06.2010 р., а також ухвалено нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог управління охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації. Розглянувши у судовому засіданні цивільну справу за позовом управління охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації до ОСОБА 6, публічного акціонерного товариства «Райффайзен Банк Аваль» (далі – ПАТ «Райффайзен Банк Аваль»), третя особа – управління з питань охорони об'єктів культурної спадщини Одеської міської ради, про визнання недійсним договору купівлі-продажу нежилого приміщення, судом було встановлено, що у січні 2008 р. управління охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації звернулося до суду із зазначеним позовом та просило визнати недійсним договір купівлі-продажу від 28.12.2007 р., укладений між ОСОБА 6 та ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», та повернути сторони до попереднього стану.

В обґрунтуванні позовних вимог було зазначено, що договір купівлі-продажу пам'ятки архітектури місцевого значення – нежилої будівлі

(колишнього ломбарду, спорудженого в 1904–1905 рр.), що розташована за адресою: АДРЕСА_1, укладено без погодження зі спеціально уповноваженим органом охорони культурної спадщини – управлінням охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації – та з порушенням його права привілеєвої купівлі й умов охоронного договору від 31.04.2005 р. № 20–05/Н–1.

Рішенням Приморського районного суду м. Одеси від 24.03.2010 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Одеської області від 06.06.2010 р., позов було задоволено. У касаційній скарзі ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» просив скасувати судові рішення у зв'язку з порушенням судами норм матеріального й процесуального права та ухвалити нове рішення про відмову в позові. На думку суду, касаційна скарга підлягає задоволенню з тих підстав, що ухвалюючи рішення про визнання недійсним договору купівлі-продажу від 28.12.2007 р., укладеного між ОСОБА 6 та ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», суд першої інстанції, з висновками якого погодився апеляційний суд, виходив із того, що у порушення вимог ст. ст. 6, 18 ЗУ «Про охорону культурної спадщини» договір укладено без письмової згоди управління охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації, тому ця угода не створює юридичних наслідків для сторін, є недійсною з дня укладення. З таким висновком суд не погодився, оскільки скасовуючи попередні рішення, колегія суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України в ухвалі від 11.11.2009 р. зазначила як помилкові висновки попередніх судів, які задовольнили позов, про те, що позивач не надавав згоди на продаж зазначеного будинку, та вказано, що суди не врахували, що ОСОБА 6 виконала всі вимоги договору щодо здійснення ремонтно-реставраційних робіт, тому за умовами договору з управлінням охорони об'єктів культурної спадщини Одеської обласної державної адміністрації вона мала право

на подальше відчуження цього об'єкта нерухомості, тобто попередня згода управління на відчуження цього об'єкта висловлена у договорі [8].

Також слід зазначити, що Цивільний кодекс УРСР 1963 р. [9] взагалі не передбачав правил про привілейовану купівлю державою культурних цінностей. Цікаво, що Цивільний кодекс РСФСР 1964 р. [10] у ст. 137-1 встановлював, що продаж, дарування або інше відчуження пам'яток історії та культури допускаються з обов'язковим попереднім повідомленням державних органів охорони пам'яток. У разі продажу пам'яток держава має переважне право купівлі. Норма, яка містилася у ст. 137-1 Цивільного кодексу РСФСР 1964 р., як наслідки недодержання правила про привілейовану купівлю державою культурних цінностей передбачала недійсність такого правочину.

Натепер у чинному ЦК України не передбачається недійсність правочину, вчиненого із порушенням права переважної купівлі. У ч. 4 ст. 362 ЦК України визначені правові наслідки порушення співвласниками права переважної купівлі, які мають застосовуватися за аналогією до відносин, пов'язаних із цивільним обігом культурних цінностей. У разі продажу частки з порушенням цього права співвласник може у межах річного терміну позовної давності звернутися до суду із позовом про переведення на нього прав та обов'язків покупця. Переведення на співвласника прав та обов'язків покупця, як випливає зі змісту закону, здійснюється без попереднього визнання договору продажу частки сторонній особі недійсним. Позивач одночасно зі зверненням до суду із позовом вносить на депозитний рахунок суду грошову суму, яку за договором має сплатити (чи сплатив) покупець.

Таким чином, у цивільному законодавстві України необхідно передбачити наслідки порушення переважного права держави на купівлю культурної цінності у вигляді можливості переведення на державу прав і обов'язків набувача культурної цінності та вста-

новити строк позовної давності для пред'явлення позову про переведення на державу прав і обов'язків набувача культурної цінності в один рік.

У разі якщо держава не скористалася наданим їй правом привілейованої купівлі, процедура відчуження пам'ятки культурної спадщини (за винятком пам'яток, відчуження або передача яких обмежується законодавчими актами України) однаково вимагає обов'язкового погодження із відповідним органом охорони культурної спадщини (ч. 1 ст. 18 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»). Спеціальний порядок такого погодження нині у законодавстві України перебуває у стадії розроблення, зокрема, прийнято Проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку прийняття органами охорони культурної спадщини рішень про надання дозволу, погодження чи висновку» [11] від 06.09.11 р. Якщо відчужується пам'ятка місцевого значення, то органами, з якими проводиться погодження, виступають на підставі ст. 6 ЗУ «Про охорону культурної спадщини» – це органи охорони культурної спадщини Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органи охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій. Погодження на відчуження пам'яток національного значення видає центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини, яким нині є Міністерство культури України.

Погодження органу охорони культурної спадщини видається в письмовій формі та залишається у справах нотаріуса, оскільки метою його одержання є укладення конкретного договору. На жаль, законодавством не встановлено чіткої форми видачі такого погодження, тому нотаріус не має змоги остаточно впевнитися у достовірності поданого документа. Таке погодження може мати форму листа із зазначенням адресатів, вихідного номера та дати, підпису уповноваженої особи із зазначенням посади, прізвища, ініціалів та без скріплення печаткою. У погоджен-

ні обов'язково визначається спосіб відчуження (наприклад, купівля-продаж), прізвище, ім'я, по батькові або найменування набувача. Як правило, у погодженні зазначається перелік умов, які є істотними та мають бути включені до тексту правочину. В іншому разі договір буде визнано недійсним. Однією з таких умов є обов'язок набувача у місячний строк з моменту реєстрації права власності укласти охоронний договір на пам'ятку культурної спадщини з органом охорони культурної спадщини (ст. 23 ЗУ «Про охорону культурної спадщини»). Крім того, істотною умовою договору купівлі-продажу пам'ятки є мета її використання. У разі порушення власником режиму використання пам'ятка культурної спадщини може бути примусово відчужена у порядку, передбаченому чинним законодавством, за позовом органу охорони культурної спадщини.

У погодженні органу охорони культурної спадщини на відчуження пам'ятки має зазначатися про відмову органу охорони культурної спадщини від здійснення права привілеєвої купівлі пам'ятки чи нездійснення його протягом місяця з дня одержання повідомлення.

Серед переліку документів, необхідних для отримання документа дозвільного характеру (погодження відчуження або передачі пам'яток їхніми власниками чи уповноваженими ними органами іншим особам у володіння, користування або управління), має бути експертний висновок щодо утримання та використання пам'ятки культурної спадщини (з метою продажу), який включає в себе інформацію про статус пам'ятки, про власника, набувача (покупця), про охоронний договір власника, функціональне призначення згідно з охоронним договором. Якщо відсутні будь-які обмеження для відчуження та використання пам'ятки, висновок характеризується як позитивний.

У контексті розгляду особливостей договору купівлі-продажу культурних цінностей також слід зупинитися на питаннях форми такого правочину. Слід

зазначити, що у ЦК України відсутні спеціальні норми, якими визначається форма договору купівлі-продажу культурних цінностей, однак у ст. 33 ЗУ «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» такі правила наявні стосовно договорів купівлі-продажу рухомих культурних цінностей. Зокрема, для запобігання незаконному вивезенню культурних цінностей та передачі права власності на них договори щодо культурних цінностей, які підпадають під дію зазначеного Закону, укладаються у письмовій формі. Договори, укладені з порушенням цього правила, визнаються недійсними. Отже, законодавством передбачена обов'язкова письмова форма договору (не одностороннього правочину) лише щодо тих рухомих цінностей, які вивозяться чи ввозяться на територію України.

Слід зазначити, що натеper механізм контролю за додержанням норм законодавства України щодо цивільно-правового обігу культурних цінностей не можна визнати задовільним. З огляду на особливу суспільну значимість культурних цінностей вважаємо за необхідне законодавчо закріпити обов'язкову письмову форму договору купівлі-продажу рухомих та нерухомих культурних цінностей, а також нотаріальне посвідчення договору купівлі-продажу нерухомих культурних цінностей.

Посвідчення договорів відчуження нерухомого майна, що є об'єктом культурної спадщини, має певні особливості. Нотаріус може дізнатися із правостановлюючого документа про те, що нерухоме майно є об'єктом культурної спадщини. Проте трапляються випадки, коли нерухомість набута задовго до того, як відповідний орган державної влади видасть постанову чи рішення про занесення такого нерухомого майна до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. У разі якщо у правостановлюючому документі відсутня потрібна інформація, нотаріусу подаються додаткові документи, які містять дані про належність нерухомості до пам'яток культурної спадщини.

Згідно зі ст. 16 ЗУ «Про охорону культурної спадщини» центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони культурної спадщини, забезпечує публікацію Реєстру та внесених до нього змін у спеціалізованому періодичному виданні. Проте, на жаль, нині ця норма не виконується. Тому опубліковані у будь-яких джерелах (зокрема, й на інтернет-сторінках) списки пам'яток культурної спадщини не є офіційними й остаточними. За офіційною інформацією слід звертатися безпосередньо до Міністерства культури України.

Згідно зі ст. 23 ЗУ «Про охорону культурної спадщини» набувач пам'ятки має укласти охоронний договір з відповідним органом охорони культурної спадщини, копію якого нотаріус залишає у своїх справах під час посвідчення договору купівлі-продажу пам'ятки.

Відповідно до вимог ч. 8 ст. 23 ЗУ «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію)» органи приватизації здійснюють контроль за виконанням покупцем умов договору купівлі-продажу, а в разі їх невиконання застосовують санкції, передбачені чинним законодавством, та можуть у встановленому порядку порушувати питання про розірвання договору.

Істотною умовою будь-якого договору купівлі-продажу культурних цінностей є його предмет. Предметом договору купівлі-продажу культурних цінностей може бути будь-яка рухома чи нерухома річ, яка відповідно до законодавства України визнається культурною цінністю.

Ціна договору купівлі-продажу культурних цінностей не є істотною умовою цього договору і стосовно пам'яток культурної спадщини може бути визначена відповідно до цивільного законодавства України. Зокрема, згідно із ст. 19 ЗУ «Про охорону культурної спадщини» кожна пам'ятка має майнову цінність, що обчислюється у грошовій одиниці України. Пам'ятки підлягають грошовій оцінці за нормативами і Методикою грошової оцінки пам'яток (далі – Методи-

ка), що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 26.09.2002 р. № 1447 [12], відповідно до якої грошова оцінка нерухомих пам'яток проводиться у разі їх відчуження, передачі у володіння, користування, управління, передачі в оренду, переоцінки основних фондів для цілей бухгалтерського обліку, передачі в заставу, передачі до статутного фонду господарського товариства, страхування, інших випадках, передбачених законодавством. Положення Методики не поширюються на визначення вартості рухомих археологічних предметів, творів монументального образотворчого мистецтва та елементів декоративно-прикладного мистецтва, які можна відокремити від пам'ятки без нанесення їй шкоди. Здійснює таку оцінку будь-який суб'єкт оціночної діяльності. Отже, нотаріусу для посвідчення договору відчуження потрібно надати звіт про грошову оцінку пам'ятки культурної спадщини.

Таким чином, для нотаріального посвідчення договору відчуження нерухомого майна, яке є об'єктом культурної спадщини, сторони правочину мають надати нотаріусу, серед інших необхідних документів, додатково таке: погодження органу охорони культурної спадщини, охоронний договір, звіт про грошову оцінку пам'ятки культурної спадщини.

Під час проведення відчуження пам'ятки за договором купівлі-продажу можуть виникати також питання визначення правового статусу земельної ділянки, на якій її розташовано. Відповідно до ст. 377 ЦК України та ст. 120 ЗК України у разі переходу права власності на пам'ятку, яка є житловим будинком, будівлею або спорудою, разом з нею переходить і земельна ділянка, на якій вона розміщена. Істотною умовою такого договору відчуження є розмір та кадастровий номер земельної ділянки. У багатоквартирних будинках зазначене правило не застосовується. Однак можливою є ситуація, коли пам'ятка є нежилим приміщенням у багатоповерховому будинку. З цього приводу Консультативно-методична рада з питань нотаріату

при Департаменті нотаріату, фінансового моніторингу юридичних послуг та реєстрації адвокатських об'єднань затвердила 26.11.2010 р. Методичні рекомендації щодо застосування нотаріусами деяких положень цивільного та земельного законодавства під час посвідчення правочинів, предметом яких є нерухоме майно [13]. Згідно з п. 5 ст. 5 ЗУ «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004 р. № 1952-IV [14] приміщення як частини внутрішнього об'єму житлових будинків, будівель, обмежені будівельними елементами, є самостійними об'єктами нерухомого майна, право власності на які підлягає державній реєстрації. Тому Консультативно-методична рада з питань нотаріату дійшла висновку, що вимоги ст.ст. 377 ЦК України та 120 ЗК України під час посвідчення договорів відчуження приміщень у житлових будинках, будівлях не застосовуються.

Підсумовуючи, зазначимо, що норми щодо права привілеєвої купівлі пам'яток у ЦК України відсутні. Така ситуація не може бути визнана задовільною, оскільки створюється неясність у застосуванні державою права привілеєвої купівлі пам'яток. З огляду на зазначене, думається, необхідно закріпити право держави на привілеєву купівлю пам'яток культурної спадщини у ЦК України.

Для формування моделі правового регулювання переважного права держави на придбання культурних цінностей корисним є вивчення зарубіжного досвіду в цій сфері. Так, у країнах Латинської Америки, де ситуація з обігом культурних цінностей багато у чому нагадує ситуацію, яка має місце в Україні, за державою закріплено право переважної купівлі культурних цінностей. Усі знайдені культурні цінності в обов'язковому порядку передаються владним органам, які видають сертифікати їх автентичності, або оголошують про те, що держава використовує своє переважне право купівлі, або випускають річ у вільний обіг. У скандинавських країнах культурні цінності шляхом викупу або безоплатної передачі з приватної чи навіть державної

власності передаються у власність спеціальної організації, яка має «королівський статус» і створена виключно з метою охорони культурних цінностей. Таким чином, влада будь-якої держави піклується про охорону культурних цінностей, що знаходяться на її території [5, 1209-1212].

Ключові слова: культурні цінності, договір купівлі-продажу, переважні права.

У статті розглядаються питання особливостей переходу прав на культурні цінності на підставі договору купівлі-продажу. Автором проводиться дослідження спеціального законодавства у сфері охорони культурних цінностей та зроблені відповідні висновки щодо необхідності його удосконалення.

В статье рассмотрены вопросы особенностей перехода прав на культурные ценности на основании договора купли-продажи. В результате проведенного исследования специального законодательства в сфере охраны культурных ценностей автором сделаны выводы о необходимости его усовершенствования и внесены конкретные предложения.

The article deals with the peculiarities of transferring the rights to cultural values under sale contracts. The author studies specific legislation in the field of cultural values and made appropriate conclusions about the need for its improvement.

Література

1. Мазеин Д.В. Некоторые проблемы правового регулирования гражданского оборота движимых культурных ценностей. Журнал российского права. 2004. № 9. С. 43–55.
 2. Дуденко Т.В. Культурні цінності в цивільному обороті України. Проблеми законності. 2008. Вип. 95. С. 33–38.
 3. Рыбак К.Е. К вопросу оборота культурных ценностей. США. Канада: экономика, политика, культура. 2006. № 3. С. 99–110.

4. Рыбак К. Разглашение персональных данных о продавце культурных ценностей: необходимость и целесообразность. Конституционное право: восточноевропейское обозрение (Сравнительное конституционное обозрение). 2007. № 4. С. 22–25.

5. Булатова В.В. Преимущественное право государства на покупку культурных ценностей: некоторые проблемы правового регулирования. Lex Russica. 2008. № 5. С. 1209–1212.

6. Долгов С.Г. Культурные ценности как объекты гражданских прав и их защита (Гражданско-правовой и криминалистический аспекты). Электронный ресурс: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09, 12.00.03. М.: РГБ, 2002. С. 100–101.

7. Сергеев А.П. Гражданско-правовые меры борьбы с бесхозяйственным содержанием культурных ценностей. Советское государство и право. 1984. № 8. С. 131–135.

8. Рішення Верховного Суду України № 16062988 від 25.05.2011 у справі № 6–47159св. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/16062988>

9. Цивільний кодекс Української РСР: Закон Української РСР від 18 липня 1963 р. / Відомості Верховної Ради Української РСР. 1966. № 46.

10. Гражданский кодекс РСФСР: Указ Президиума ВС РСФСР от 04.08.66. URL: <http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=LAW;n=1838;fld=134;dst=1003366;rnd=0.6154579946305603>

11. Проект Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку прийняття органами охорони культурної спадщини рішень про надання дозволу, погодження чи висновку» від 06.09.2011 р. URL: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/publish/article/252113>

12. Методика грошової оцінки пам'яток: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.2002 р. № 1447 / Урядовий кур'єр. 2002. № 186.

13. Методичні рекомендації Консультативно-методичної ради з питань нотаріату при Департаменті нотаріату, фінансового моніторингу юридичних послуг та реєстрації адвокатських об'єднань від 26.11.2010 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0003323-10>

14. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952–IV / Відомості Верховної Ради України. 2004. № 51. Ст. 553.

